

# **Digitales Brandenburg**

**hosted by Universitätsbibliothek Potsdam**

**[Sefer Shemu'el]**

[Sefer Shemu'el]

**Obornik, Meïr**

**5565 [1804/1805]**

DT

**urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9622**

לייטען דען בערג יענווייטס הינאב צאָגן , דוד מוסטע זיך אין אונאַרדנונג צוריק ציהן פֿאַר שאול אלליין ער זוכטע מיט זיינען לייטען , דוד אונד זיינען הויפֿען צו אומרינגן אום זיא גפֿאַנגן צו נעהמן . (כז) אָבער עבן קאַם איין באַטע צו שאול אונד שפּראַך : איילע צוריק , דען דיא פּלשתים זינד אין דעם לאנדע איינגע פֿאַללען . (כח) דא מוסטע שאול אַבֿ שטעהן פֿאַם פֿרפֿאַלגען דען דוד , אונד דען פּלשתים ענטגעגן ציהן . דאָהער גאַנטע מאַן דיווען אַרט שיידעפֿעלזן .

**כד** (א) דוד ערהוב זיך פֿאַן דאָוועגן , אונד הילט זיך אויף אין דען בערגניגטן געגנדן , אום עין גדי . (ב) אַללס שאול פֿאַן דעם צוגע ווירער דיא פּלשתים צוריקקאַם , בעריכטטע מאַן איהן אונד שפּראַך : זיה! דוד העלט זיך אויף אין דער וויסטע עין גדי . (ג) שאול נאַם זא גלייך דרייא טויענד מאַן , אויס ערלעזן אויס גאַנץ ישראל , אונד צאג הין , איהן אונד זיינע לייטע אויף צו זוכן , אונד זאַסע ער אויף דען גיפֿעלן

דוד ואנשיו מצד ההר מזה ויהי דוד נחפז ללכת מפני שאול ושאוּל ואנשיו עטרים אל־דוד ויא־אנשיו להפּישם : (כז) ומלאך בא־אל־שאול לאמר מהרה ולכה כִּי־פּשְׁטוּ פּלשתים על־הארץ : (כח) וישב שאול מרדף אַחֲרֵי דוד ויִלֶךְ לִקְרֹאת פּלשתים על־כֵּן קראו למקום ההוא סלע המחלקות :

**כד** (א) ויעל דוד משם וישב במצודת עין־גדי : (ב) ויהי כִּיאִשֵׁר שָׁב שֹׁאֵל מֵאַחֲרֵי פּלשתים ויגדו לוֹ לאמר הנה דוד במדבר עין־גדי : (ג) ויקח שאול שלש אלפים איש בחור מכל־ישראל ויִלֶךְ לִבְקֹשׁ אֶת־

דוד ואנשיו על־פני צורי

היעלים רשי

באור

מונד אל לָד כעטרה המקפת את הראש : (כז) ומלאך בא־אֶשְׁאוּל־ מלאך מומש כדי להגיל את דוד : (כח) סלע המחלקות . שהיה לצו של שאול חלוק לשתי דיעות אס לשוב להגיל את ארצו מיד פלשתים או לרדוף ולתפוש את דוד וכן תרגמו וינתן :

**כד** (ג) צורי היעלים . סלעי היעלים

מההר צעת מדוד ירד כגד השני . נחפז , מן אל תיראו ואל תחפזו (דברים כ') שענינו מהירות בנהלה , כמו שפי' ראב"ע שם . עוטרים , סובבים כעטרת המסכנת את הראש . (כח) מרדוף , במיר"ק ומשפט המ"ס להיות כגד"י להשלים הדגש של פה"פ . סלע המחלקות , לפי שנתפרדו איש מעל אחיו .

**כד** (ג) על פני , כמו על ראשי . צורי היעלים , הם הסלעים הנבזיים משכן היעלים , כ"ש הרים הנבזיים ליעלים

הַיְעָלִים : (ד) וַיָּבֵא אֶל-גְּדֵרוֹת  
הַצֵּאן עַל-הַדֶּרֶךְ וְשָׁם מָעָרָה  
וַיָּבֵא שָׂאוּל לְהַסֵּךְ אֶת-רַגְלָיו  
וַדוּד וַאֲנָשָׁיו בִּירְכְּתֵי הַמָּעָרָה  
יֹשְׁבִים : (ה) וַיֹּאמְרוּ אֲנָשֵׁי דוּד  
אֵלָיו הֲנֵה הַיּוֹם אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה  
אֵלֶיךָ הֲנֵה אָנֹכִי נֹתֵן אֶת-אִיבֶיךָ  
בַּיָּדָה וְעָשִׂיתָ לוֹ כַּבְּאֲשֶׁר יִטֵּב  
בְּעֵינֶיךָ וַיִּקַּם דוּד וַיִּכְרַח אֶת-  
כַּנְף הַמַּעֲוִל אֲשֶׁר-לְשָׂאוּל בַּלַּט׃  
(ו) וַיְהִי אַחֲרֵי-כֵן וַיָּבֶן לְבַד־הַדוּד  
אֶתוֹ עַל אֲשֶׁר כָּרַח אֶת-כַּנְּף  
אֲשֶׁר לְשָׂאוּל : (ז) וַיֹּאמֶר  
לְאֲנָשָׁיו חָלִילָה לִּי מִיְהוָה אִם-

גיפפעלן דער געמזן פעלזן . (ד) ער  
קאם אן דיא שאף הירדן אס וועגע . היר  
וואר איינע העהלע , אונד שאול גינג  
היניין , זיינע נאטרורפט צו פֿרדיכטן .  
אים הינטרגרונדע דער העלע אבר הילט  
זיך דוד מיט זיינן לייטן אויף . (ה) דא  
זאגטן צו דוד זיינע לייטע : דאז איזט איין  
טאג , אן וועלכס דער עוויגע גלייכזאם צו  
דיר שפריכט : היר געבע איך דיר דיינן  
פֿיינדע אין דיא הענדע , טוה מיט איהם ,  
וואס ריך גוט דינקט . דוד מאכטע זיך  
אויף , אונד שניט אונפֿרמערקט דען  
ציפפעל דעם מאנטעלס אב , דעו שאול  
אנהאטטע . (ו) אבר נאכהער שלוג  
איהם דאז הערץ (פֿיהלטע אינערליכע  
אונרוהע) דאריבר , דאס ער דעם שאול  
דען ציפפעל אבגשניטן האטע . (ז) זיינן  
לייטען האטטע ער גענטווארטטעט : גאט  
בוואהרע מיך ! זא וואס מיינס העררן ז  
דעם

אָעֶשְׂרָה אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה לְאֲדָנִי

רמשיח

באור

רש"י

ליעלים (תהלים ק"ד י"ח) , וכוונת הכתוב  
כ"ל כד : הלך שאול לבקש את דוד , וגמר  
בדעתו , לבלתי שוב מאחריו בפעם הזאת ,  
ואף אם ישים משכנו בין היעלים על ראשי  
הסלעים הגבוהים משם יורדנו . (ה) הנה  
היום כו' , הד"ק כתבו"ל : אמר לו על ידי  
שמואל אונד אז נתן הכבי' שיתן אויביו בידיו ,  
אך על שאול לא כאמר לו , אבל אנשי דוד אמרו  
לו אחרי שהאל הבטיחך שיתן אויבך בידך ,  
הנה שאול ראש אויבך , והנה עתה הניע  
היום כי הנה הוא בידך עכ"ל . ולדעתו לא  
דברו אנשי דוד מיום אשר יעד ה' לתת ביד דוד את אויביו , לא כך אמרו לו : היום הזה הוא יום  
אשר בו יאמר ה' אליך הנה אנכי נתן כו' , ואין ענינו אלה , הנה הקרה להים את אויבך בידך ,  
עשה לו כאשר יעב בעיניך , ואל תתראל , כי לא בכל יום תמצא ידך לעשות כאשר מצאה היום ,  
והדבר בעינינו כאילו אהים נבב עליך ואומר : הנה אנכי נתן כו' , וכן תרגמתי . בלט , כת"י  
ברו , כלומר באופן שלא הרגיש בו שאול . (ז) ויאמר לאנשיו , שכי מקראות הללו כתובין  
שלא כסדרן , אלא כיון שהתחיל לדבר בכריתת

היעלים : (ד) להסך רגליו .  
להפנות לנקבים גדולים : (ו) ויהי  
אחרי כן וגו' : (ז) ויאמר דוד לאנשיו  
חלילה . שני מקראות הללו כתובין שלא  
כסדרן אלא כיון שהתחיל לדבר בכריתת  
המעו' כלס דבריו ואמר שאף בכריתת  
המעיל נתחרט ואחר כך חזר לדבר  
הראשון ואומר על שאמרו לו אנשיו הנה  
היום

דעם געזאלבטען דעם עוויגען צו טוהן :  
 מיך אן איהם צו פֿרגרייפֿן ! ער איזט  
 איינמאל דעם עוויגן גוזאלבטער .  
 (ח) דוד בראכטע ענדליך זיינע לייטע  
 דורך פֿארשטעלונגן (פֿאָן איהרם פֿאָר-  
 האַבן) אַב, גאַבעס איהנן ניכט צו, זיך  
 איבר שאול הערצומאכן . שאול מאכטע  
 זיך נון אויף, אויסדער העהלע , אונד  
 גינג זיינן וועג . (ט) דארויף מאכטע  
 זיך אויך דוד אויסדער העהלע וועג ,  
 אונד ריף שאול נאך : מיין הערר אונד  
 קעניג ! שאול זאה זיך אום , דוד נייגטע  
 זיך מיט דעם אַנגוויכטע צור ערדע ,  
 ביקטע זיך , (י) אונד שפראך צו שאול :  
 וואדום גיכסט דוא דעם גרעדע דער  
 לייטע גהער , וועלכע זאגען : דוד זוכט  
 דיינן אונטרגאַנג ? (יא) זיה ! אַם היי-  
 טיגן סאַגע קאַנסט דוא דיך איבר צייגן ;  
 דער עוויגע האט דיך אין דער העהלע  
 מיר

לְמַשִּׁיחַ יְהוָה לְשַׁלַּח יָדִי בּוֹ כִּי-  
 מָשִׁיחַ יְהוָה הוּא : (ח) וַיִּשְׁמַע  
 דָּוִד אֶת־אֲנָשָׁיו בְּדַבְרִים וְלֹא  
 נָתַנָּם לְקוֹם אֶל־שָׂאוּל וְשָׂאוּל  
 קָם מִהַמְּעָרָה וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ :  
 (ט) וַיִּקָּם דָּוִד אַחֲרֵי־כֵן וַיֵּצֵא  
 מִן־הַמְּעָרָה וַיִּקְרָא אַחֲרֵי־שָׂאוּל  
 לְאֹמֵד אֲדָנָי הַמֶּלֶךְ וַיִּבֶט שָׂאוּל  
 אַחֲרָיו וַיִּקַּד דָּוִד אֲפָיִם אֶרְצָה  
 וַיִּשְׁתַּחֲוֶה : (י) וַיֹּאמֶר דָּוִד לְשָׂאוּל  
 לְמָה תִּשְׁמַע אֶת־דְּבָרֵי אָדָם  
 לְאֹמְרוֹהֵנָּה דָּוִד מִבְּקִשְׁרַעְתָּהּ :  
 (יא) הֲנֵינָה הַיּוֹם הַזֶּה רָאוּ עֵינֶיךָ  
 אֶת־אֲשֶׁר־נָתַתָּה יְהוָה הַיּוֹם !

באור

רש"י ביד

המעיל , כתחרט , ואחר כך חחר לדברו  
 הראשון ואומר על שאמר לו אנשיו הנה היום  
 כו' השיב להם חלילה גו' (רש"י) . (ח)  
 וישמע , מן וישמעהו כשסע הגדי , ענינו  
 פרידת חלק הדבק מאוד בהכל , עם התאמתו  
 כח להפריד בפעם אחת , לא שיפריד בנחת  
 מעט מעט , והואל על הכיאת לב איש הדבק  
 במחשבה מה , כמו אנשי דוד אשר עמדו על  
 דעתם להרוג את שאול , והוא הכיאת לבנכם בתוקף דבריו , והפריד מהם מחשבתם .  
 (י) לאמר , כת"י דאמרינן . (יא) ראו עיניך , היום ראית , שחסתי עליך , אע"פ  
 שנתתך

היום וגומר השיב להם חלילה לי וגו' :  
 (ח) וישמע . הסדיל ודחה אותם  
 בדברים : (י) למה תשמע . למה  
 תקבל עלי לשון הרע של דואג :  
 (יא) ואמר להרגך ותחס עליך . הרי  
 כאן

מכלל יופי

כד (א) במצדות, שם, סמוך, ענינו מגדלים גבוהים : (ד) להסך , שרשו  
 סוך , כינוי למירגלים , וי"ת למעבד צרכוהי ר"ל להפנות לנקבי גדולים :  
 (ה) יטב , יו"ד אית"ן לבד ויו"ד שרש נפלה : (ח) וישמע , קרוב לשמע אותו בטל  
 דבריהם : בדברים , אותם שזכר כי משיח ה' הוא : בדרך , שזכר : (ט) ויקד ,  
 ענינו הכנעת קדקד : (יא) להרגך , הרי"ש בקמ"ץ חטף והגימל"ל בשו"א , ולב"א  
 הרי"ש בקמץ רחב , ובפ"י לב"א הרי"ש מעמד' כגעיא והגימל בשוא ופתח , ופ"י  
 ואמר

בְּיָדַי בְּמַעֲרָה וְאָמַר לְהַרְגֶּךָ  
 וַתַּחֵם עָלַיָּךְ וְאָמַר לֹא-אֶשְׁלַח  
 יָדַי בְּאֲדֹנָי כִּי-מְשִׁיחַ יְהוָה הוּא :  
 (יב) וְאָבִי רָאָה גַם רָאָה אֶת-  
 כְּנָף מְעִילָךְ בְּיָדַי כִּי בְּכַרְתִּי אֶת-  
 כְּנָף מְעִילָךְ וְלֹא הִרְגִּיתִיךָ דַּע  
 וְרָאָה כִּי אֵין בְּיָדִי רָעָה וּפְשַׁע  
 וְלֹא-חָטָאתִי לָךְ וְאַתָּה צִדְדָה  
 אֶת-נַפְשִׁי לְקַחְתָּהּ : (יג) יִשְׁפֹּט  
 יְהוָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּנְקַמְנִי יְהוָה  
 מִמֶּנֶךָ וַיְדִי לֹא תִהְיֶה-כֶּכָּךְ :  
 (יד) כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מֹשֶׁל הַקְּדֻמוֹנִי  
 מִרְשָׁעִים יֵצֵא רָשָׁע וַיְדִי לֹא  
 תִהְיֶה-כֶּכָּךְ : (טו) אַחֲרֵי מִי יֵצֵא  
 מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי מִי אַתָּה רֹדֵף  
 אַחֲרֵי כָּל-בַּיִת מֵת אַחֲרֵי פְרַעֲשׁ  
 יֶאָחָד : (טז) וְהָיָה יְהוָה לְרֹדֵף  
 וּשְׁפֹט

רש"י

כאן חסרים צ' תיבות ואמר החומר  
 שאהרג' ותחם נפשי עליך כמו ותכל  
 דוד לנחת אל הצלום ותכל נפש דוד :  
 (יב) ואבי ראה גם ראה את  
 הדבר וגם ראה העדות אשר כנף  
 מעילך בידי והייתי יכול להרגך :  
 (יד) כאשר יאמר מושל הקדמוני  
 מושל קדמונו של עולם התורה שהיא

מיר אין היא הענדע געגעבן , אונד מיר  
 פרייא געשטעלט , דרך אומצוכרינגן ,  
 אבער איך שאהנטע דיינר אונד שפראך :  
 איך מאג ניכט דאָנד לעגן אן מיינען  
 העררן , דען עד איזט איין געזאלכטר  
 דעס עוויגן . (יב) מיין פֿאַטר ! זיה הער !  
 זיה דען ציפֿל דיינס מאַנטלס אין מיינר  
 האַנד ! — דאָראַן דאַס איך דיר דען  
 ציפֿל פֿאַס מאַנטל אַבגשניטן , אונד  
 דרך ניכט אומגבראַכט האַבע , קאַנסט  
 דוא דייטליך זעהן , דאַס איך ניכטס  
 איכלעס , ניכטס שטראַפֿבאַרס פֿאַר-  
 האַבע . איך האַבע ניכטס פֿרבראַכן געגן  
 דרך , אונד דוא פֿרפֿאַלגסט מיך , מיר  
 דאַן לעבן צו נעמן . (יג) דער עוויגע  
 ריכטע צווישן מיר אונד דיר , ער רעכע  
 מיך אן דיר , מיינע האַנד אַכר , זאַל  
 זיך ניכט אן דיר פֿרגרייפֿן . (יד) וויא  
 דאַן אלטע שפּריכוואַרט זאָגט : דער  
 פֿרעפֿלר ברייטעט זיך זעלכשט דיא  
 שטראַפֿע ; מיינע האַנדע זאַל ניע אן  
 דרך קאַמן . (טו) ווירר ווען איזט  
 ישראָלס קעניג אויסגעצאָגן ? ווען פֿער-  
 פֿאַלגסט דוא ? איינן טאַרטען הונד ,  
 איינן פֿלאָה . (טז) דער עוויגע זייא  
 באור ריכטער

שנתך ה' בידי . ואמר , מוסב על ה' שזכר ,  
 ה' נתנך בידי לעשות לך כטוב בעיני , והוא  
 כאילו אמר הרגהו . ותחם , חסר הסועל ,  
 והוא נפשי או עיני . (יד) מרשעים יצא  
 רשע , מלת רשע על העונש הנא בחטאת  
 הרשע , כמו והרשיעו את הרשע , שהוא כמו  
 ועכשו את הרשע , וענינו מרשעים עכמס יצא  
 עונשם . וכן ת"י מרשעין תפק חובתהון .  
 (טו) וירא

משלו של הקב"ה ומרשעים יצא רשע הקב"ה מוזמן לרשע שגופל ביד רשע  
 כיוצא בו והיכן אמרה תורה והאלהים חנה לידו כדאיתא במסכת מכות :  
 (כא) ידעתי

וַשְׁפֹּט בֵּינִי וּבֵינְךָ וַיֵּרָא וַיִּרְבֵּ אֶת־  
 רִיבִי וַיִּשְׁפֹּטֵנִי מִיַּדְּךָ : ( יז ) וַיְהִי  
 כְּכַלּוֹת דָּוִד לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים  
 הָאֵלֶּה אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר שָׁאוּל  
 הַקְּלֹף זֶה בְּנֵי דָוִד וַיִּשָּׂא שָׁאוּל  
 קֶלֶף וַיִּבְכֶּה : ( יח ) וַיֹּאמֶר אֶל־דָּוִד  
 צְדִיק אַתָּה מִמֶּנִּי בִּי אַתָּה גַּמְלָתִי  
 הַטּוֹבָה וְאֲנִי גַמְלָתֶיךָ הָרָעָה :  
 ( יט ) וְאַתָּה \* הַגִּדְתָּ הַיּוֹם אֶת־  
 אֲשֶׁר־עָשִׂיתָהּ אֵתִי טוֹבָה אֶת־  
 אֲשֶׁר סָגַרְנִי יְהוָה בְּיַדְּךָ וְלֹא  
 הִרְגָתָנִי : ( כ ) וְכִי־יִמָּצֵא אִישׁ  
 אֶת־אִיבּוֹ וְשָׁלְחוֹ בְּדֶרֶךְ טוֹבָה  
 וַיְהִי וְיִשְׁלַמְךָ טוֹבָה תַּחַת הַיּוֹם  
 הַזֶּה אֲשֶׁר עָשִׂיתָהּ לִי :  
 ( כא ) וְעַתָּה הִנֵּה יִדְעָתִי כִּי מַלְךְ

ריכטר, אונד שפרעכע צווישן מיר אונד  
 דיר, ער ווירד עס איינזעהן, מיינע  
 שטרייטזאכע פֿיהרן, אונד מיר רעכט  
 שאפֿן ווירד דייע גוואַלט. (יז) אַלס  
 דוד דיזע רעדע אָן שאול געענדעט  
 האַטע, שפראַך דזיר: איזט דאָז דייע  
 שטימע, מיין זאָהן דוד? אונד הוב זיינע  
 שטימע אויף, וויינטע. (יח) אונד  
 שפראַך צו דוד: דוא ביזט גרעכטר אַלס  
 איך, האסט מיר גוטעס גטאהן, אונד  
 איך האָבע דיר מיט בעזס פֿרגאלטן.  
 (יט) דוא האסט עס הייטע גציינט, דא  
 דוא דיך זאָ וואָהלטעהטיג געגן מיך  
 בטראַגן, אינדעס דער עוויגע מיך דיר  
 אין דיא הענרע גליפֿערט. אונד דוא  
 מיין לעבן גשאהנט האסט. (כ) דען,  
 טריפֿט יעמאַנד זיינן פֿיינד, אונד לעסט  
 איהן, אונגעהינדערט, דיא גראַדע  
 שטראסע ציהן? דער עוויגע פֿרגעלטע  
 דיר גוטעס, פֿיר דאָז וואָס דוא מיר דיין  
 טאַג גטאהן. (כא) זיה! איך ווייס דאָס  
 דוא איינסט קעניג ווירסט, אונד ישרא'ס  
 רויך

באור

רשי המלוך

( כא ) ידעתי כי מלך תמלוך. שרואס  
 חני שהקב"ה מנילך מידי. ומדרש  
 חגדה סימן זה מסר לו שמואל שהקורע  
 מעילו ימלוך תחתיו :

( טו ) וירא, את הרעה אשר תעשה לי.  
 ( יט ) הגדת היום, איכנו דנקא שלאחריו,  
 לא א שלפניו, לכן הפרידו גם בעל הטעמי,  
 וענינו אתה הגדת היום כי כדיק אתה ממני,  
 עם הטובה אשר עשית לי, ועם אשר סגרתי  
 כ' בידך, ואתה לא הרגתני. (כ) בדרך

טובה, בדרך הישר בלי פגע ושטן. תחת היום הזה אשר כו', שעורו: תחת אשר  
 עשית לי היום הזה. ( כא ) הגה ידעתי, כי רואה אני שה' מנילך מידי וכל אשר אתה  
 עושה הוא מכלית בידך. ובדרש סימן זה מסר לו שמואל, שהקורע מעילו ימלוך תחתיו :  
 ( א ) בביתו

ה' בידך, ואתה לא הרגתני. (כ) בדרך  
 טובה, בדרך הישר בלי פגע ושטן. תחת היום הזה אשר כו', שעורו: תחת אשר  
 עשית לי היום הזה. ( כא ) הגה ידעתי, כי רואה אני שה' מנילך מידי וכל אשר אתה  
 עושה הוא מכלית בידך. ובדרש סימן זה מסר לו שמואל, שהקורע מעילו ימלוך תחתיו :  
 ( א ) בביתו

מכלל יופי

ואמר כל א' מאנשי דוד: ( יב ) ואבי, קצין. צדה, ארס: ( יד ) משלהקדמוני, שם  
 סמוך, ופ' משל מושל הקדמוני או משקל אחר איננו סמוך והקדמוני תואר לו:  
 פרעש, לגריעתו נגד המלך כנה עצמו כן: ( יט ) סגרני, ענין נתינה ומסירה:  
 וקמרה, תחקיים: ( כ ) ומעשהו

תִּמְלֹךְ וְקָמָה בְּיַד מַמְלַכְתָּהּ  
 יִשְׂרָאֵל : (כב) וְעָתָה הִשְׁבַּעְתָּ  
 לִי בַיהוָה אֱמֶת־תְּכַרִּית אֶת־זַרְעִי  
 אַחֲרַי וְאֶם־הִשְׁמִיד אֶת־שְׁמִי  
 מִבֵּית אָבִי : (כג) וַיִּשְׁבַּע דָּוִד  
 לְשָׂאוּל וַיִּלֶּךְ שָׂאוּל אֶת־בֵּיתוֹ  
 וְדָוִד וְאַנְשָׁיו עָלוּ עַל־הַמְצוּדָה :  
 (א) וַיָּמָת

רייך אונטר דייןר לייטונג בשטאנד  
 האבען ווירד . (כב) שוועהרעמיר דאך  
 ביים עוויגען , דאס דוא נאך מיר מיינן  
 זאמן ניכט אויס ראטן , מיינן נאמן ניכט  
 אויס מיינר פאמיליע פארטילגן ווילסט .  
 (כג) דוד שוואור עם דעם שאול ,  
 ווארויף דיור נאך הויזע צאג , אונר דוד  
 מיט זיינן לייטן צאגן אויף דיא בערג  
 פעסטע .  
 (א) שמואל

תוכחת חיים

כד (יט) ואתה הגדת

היום את אשר עשית עמי טובה , את  
 אשר סגרתי ה' צידך ולא הרגתני :  
 וכי ימצא איש את חויבו ושלחו בדרך טובה , וזה  
 אשר עשית לי , וזהבנת אמרו וכי ימצא איש וכו' ,  
 פירשו ז"ל שחסרה הגיזרה ,  
 ובאלו יאמר כאשר ימצא איש את חויבו ושלחו מבלי עשות לו מזומה ודאי ה' ישיב  
 לו את גמולו , א"כ גם לך ישלמך טובה על מה שעשית לי בצנין זה — ועיד פירשו  
 שהוא דרך תמים , וכי אפשר בעולם להמנח מרת חסידות כזו , שימצא איש את  
 חויבו ולא ינקם מוננו ודאי לא , וא"כ כמה טובה כפולה ישלם ה' לך , שעשית  
 לפני מן השורה לשלחני וכו' — ודחק אלו הפירושים מזוהר , מלבד כי בפשט  
 הפסוק יש לדעת מה חדש שאול ע"ה לומר שה' ישלם לו טובה על מה שעשה , וכי  
 אין זה פשוט ומפורסם , שעל פועל מעולה כזה ישלם לו הש"י ? ולי כונת הענין  
 הוא כי כבר התפרסם היות אחד מתנאי המעלה , לפעול אותה מזד ענמה , לא  
 לשום תכלית אחר חזוני כמו ההתפארות וכיוצא , והמופת הגדול בשלמות  
 הפעולה , כשיפעלנה ולא יפרסם אותה , אבל אם יגידנה ויודיענה , כבר חבד  
 התכלית , כי מורה היות כונתו הכלול והשגח צדיעו מעלחו , וכודע מומעשה  
 הסכלן שהציח הרמזים ז"ל באבות , ועל זה אני רגיל לפרש מאמר שהע"ה (משלי  
 י"ד כ"ג) בכל ענין יהיה מותר וכו' ( עיין תוכחת חיים במשלי שם ) —  
 והנה שאול ע"ה שגח את דוד על הפועל שעשה , וקראו לדיק בזה להודיע  
 שעשה פועל מעולה מחד , ועכשו הרגיש איך הגזים במעלת הפועל  
 הזה , כי זה ידק אלו דוד ע"ה אחר עשותו אותו היה מסתירו ומעלימו ולא  
 תזכרנו על פיו , והוא לא כן עשה אלא הגיד אותו ופרסמו לבעל הדבר ענמו , כאלו  
 רצה שיחזיק לו טובה , או להגדל ולהתפאר מזה , או לאחזה תכלית אחר חזוני ,  
 לא מכוון אל המעלה ענמה , ע"כ אמר כי אין הדבר כן והוא לא כן דמה , אלא  
 תכלית

# תוכחת היים

תכלית ההגדה היא לענין מעולה מאד, והוא להלביב הלצצות ולעורר רוחות  
 האנשי ילמדו ממנו, לבלתי החזיק במדת הנקמה ולסבול העלבון ולא ישלח ידיהם  
 בחויביהם, וזה חומר: ואתה הגדת היום וכו', ירצה מה שאתה הגדת היום  
 ופרסומתי הפעולה הזאת שעשית עמי טובה ולא הרגתני, לא היה זה מאתך  
 בכוונה גרועה, אלא מפני שימשך מזה תועלת ענמי לזולתך, כי מכאן ואילך  
 כשימנח איש את חויבו, לא ינקם ממנו, אלא ישלחו בדרך טובה, כי זה ילמד  
 מן דק"ו, ומה דוד מלך ישראל, שמתבעו היה כעסני בעל המה ונוקם, והיה  
 כדרך משאל חמיו בכמה מיני הרדפו' תחת כמה טובו אשר עשה לו, וכמעט היה  
 מותר לו מטעם הזה להרגך השכם להרגו, והיה מוסת מעצדיו ועמו לעשות כן,  
 ועכ"ז כשאת ילרו ולא עשה מאומה כ"ש חיי וכו', וזה ימנע ענמו מלרדפו  
 וישלחו בדרך טובה, והנה האיש ההוא להבא יעשה פעולה זו הטובה ויזכה  
 לתגמול, וגם אתה בשכר הפעולה הטובה הזאת שיעשה לזולתך, ישלם הקב"ה  
 לך, כי היית אתה הסבה כמה שעשית לי היום הזה, כי מן ראה וכן עשה,  
 ולכן ראוי שתקבל שכר מזה:



## שמואל א כה

## הרגום אשכנזי

**כה (א)** וימת שמואל ויקבצו  
 כל ישראל ויספדו לו  
 ויקברוהו בביתו ברמה ויקם  
 דוד וירד אל מדבר פארן:  
**(ב)** ואיש במעון ומעשהו  
 בברמל והאיש גדול מאד ורו'  
 צאן רש"י

**כה (א)** שמואל שטארב, גאנץ  
 ישראל קאם צוזאמען טרויערטן  
 אום איהן, אונד בגרובן איהן, אין  
 זיינר היימאט צו רמה. דוד מאכטע  
 זיך אויף, אונד צאג הינאב, אין דיא  
 וויסטע פארן. (ב) אין מעון וואהנטע  
 איין מאן, דער זיינע גיטטער אין ברמל  
 האטטע. דיור מאן וואר זעהר גראָם,  
 האטטע באור

**כה (ב)** ואיש במעון \* שם  
 העיר: ומעשהו \*  
 מקנהו וקנינו: גדול \* עשיר: ויהי  
 בגזו את לאנו בכרמל \* ויהי יום אחד  
 בהגיע  
 (ב) בקנה גבול יהודה נגה \* (ב)  
 בכרמל, שם מקום ביהודה \* אין רחוק ממעון,  
 כנראה ממ"ש מעון וכרמל וז"ל כו'  
 (יהושע ט"ו כ"ה) \* והאיש הזה הי' דר  
 במעון

**כה (א)** בביתו ברמה, איט אומר  
 שקברוהו בביתו ממש, אלא כ"ש  
 הרלב"ג במקום שהי' שם ביתו, והיא רמה \*  
 והודיע שלא יקבר בדרך, אלא זכה להקבר  
 בעיר מושבו \* ואפשר מת שמואל באותו פרק  
 שנפרד שאלו מדוד, לכן זכרו פה \* יאמר  
 שאחר זקקס דוד ממנולה, וירד אל מדבר פארן,  
 שם מקום ביהודה \* אין רחוק ממעון,  
 כנראה ממ"ש מעון וכרמל וז"ל כו'  
 (יהושע ט"ו כ"ה) \* והאיש הזה הי' דר  
 במעון